

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ο Μηχανισμός των Αντικυθέρων

Από τον Μάιο του 2006 ομάδα ελλήνων και ξένων επιστημόνων είχε εγκύψει με εντατικούς ρυθμούς πάνω από το εύρημα του 2ου αιώνα π.Χ., που ονομάζουμε «Μηχανισμό των Αντικυθέρων», για να οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για αστρονομικό όργανο-υπολογιστή σχετικό με τις εκλείψεις του Ήλιου και της Σελήνης. Οι σχετικές ανακοινώσεις έγιναν στο πλαίσιο του συνεδρίου «Decoding the Antikythera Mechanism» (Αποκωδικοποιώντας το Μηχανισμό των Αντικυθέρων), που πραγματοποιήθηκε στις 1 και 2 Δεκεμβρίου 2006 στο Μέγαρο Θ. Καρατζά, από την επιστημονική ερευνητική ομάδα που αποτελείται από τον αστρονόμο Mike Edmunds, τον μαθηματικό Tony Freeth, τον αστρονόμο Ξενοφώντα Μουστά, τον φυσικό Γιάννη Μπιστάκη, την αρχαιολόγο και μουσειολόγο Μαίρη Ζαφειροπούλου και τον παλαιογράφο Αγαμέμνονα Τσελίκα. Ο μηχανισμός των Αντικυθέρων είναι εύρημα που ανήκει στη Συλλογή των Χάλκινων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, και το οποίο προσφάτως αποκρυπτογραφήθηκε με τη βοήθεια αξονικού τομογράφου της αγγλικής εταιρείας X-TEK Systems, καθώς και του αμερικανικού μηχανισμού ψηφιακής απεικόνισης PTM Dome Hewlett-Packard. Σύμφωνα λοιπόν με τα συμπεράσματα των επιστημόνων ήταν όργανο που είχε πολλαπλές αστρονομικές χρήσεις: υπολόγιζε τις θέσεις ήλιου-σελήνης, τις εκλείψεις των δύο ουράνιων σωμάτων, καθώς και τη θέση ορισμένων άλλων πλανητών, όπως αυτή του Ερμή και της Αφροδίτης.

Επίσης θεωρούν πολύ πιθανό το όργανο αυτό να είχε τη δυνατότητα να εντοπίσει ακόμη και τις τροχιές των πλανητών. Ως προς την πατρότητα του μηχανισμού, αυτό που φαίνεται πιθανό είναι να ανήκει στον Ίππαρχο, που ήταν από τους πιο σημαντικούς αστρονόμους της αρχαιότητας. Αργυρώ Μαυροζούμη

Ο θησαυρός της Κέρου

Με στόχο να φωτίσουν όλες τις σκοτεινές πτυχές της περίφημης υπόθεσης του «Θησαυρού της Κέρου», ξεκίνησαν οι ανασκαφικές εργασίες ελληνοβρετανικής ομάδας αρχαιολόγων με επικεφαλής τον καθηγητή Colin Renfrew το περασμένο καλοκαίρι. Οι πρώτες σημαντικές ενδείξεις είναι ήδη ορατές, αν και απαιτείται περαιτέρω εργαστηριακή έρευνα. Για την ακρίβεια η μη έρευνα –παρά το σχολαστικό κοσκίνισμα– μικρών θραυσμάτων από τα σπασμένα ειδώλια και αγγεία που αποκαλύπτονται στο χώρο, ενισχύει την ήδη διατυπωμένη άποψη ότι τα εν λόγω αντικείμενα αναθέτονταν στο πλαίσιο θρησκευτικών τελετών και ίσως έφθαναν ήδη σπασμένα στο νησί. Αν μάλιστα αποδειχθεί από τις εργαστηριακές έρευνες και η προέλευσή τους από διαφορετικούς τόπους, θα μπορούσε ίσως με αρκετή ασφάλεια να υποστηριχθεί η μεγάλη σημασία της Κέρου ως θρησκευτικού κέντρου κατά την προϊστορική εποχή.

Ομηρικές σκηνές

Στον ημερήσιο Τύπο δημοσιεύθηκε είδηση για την παρουσίαση, στο γερμανικό περιοδικό *Kadmos*, θέματος σχετικά με την ανεύρεση ενδιαφερόντων ευρημάτων στη θέση Άγιος Αθάνασιος ή Σχολή του Ομήρου, στην Ιθάκη. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο των ανασκαφών που διεξάγονται εκεί από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

–δυστυχώς με πενιχρή οικονομική υποστήριξη–, ήρθαν στο φως πινακίδες με παραστάσεις σκηνών από την *Οδύσσεια* και την *Ιλιάδα*. Ελπίζουμε η έλλειψη οικονομικών πόρων να μην αποτελέσει εμπόδιο για τη συνέχιση των αξιόλογων ερευνών στην περιοχή!

Χάνονται μνημεία

Στον ημερήσιο Τύπο δημοσιεύματα αναφέρονται συχνά στον κίνδυνο καταστροφής του μοναδικού στην Αττική Ιερού των Αιγυπτίων Θεών, το οποίο ίδρυσε στην Μπρεξίζα ο Ηρώδης Αττικός. Η πρόταση στερέωσης και συντήρησης των μνημείων του έχει γίνει αποδεκτή, καθώς και η διαμόρφωση του αρχαιολογικού χώρου, που περιλαμβάνει, εκτός των κτιρίων του Ιερού, βαλανείο, πσίνα-ιχθυοτροφείο και εξέδρα-μπελβεντέρε. Πιστεύουμε ότι οι πραγματοποιήσεις τελικά των εργασιών στο χώρο μπορεί να τον αναδείξει ως ένα από τα σημαντικότερα αρχαία αρχιτεκτονικά συγκροτήματα της Αττικής.

Εγκατάλειψη

Επτά χρόνια έχουν περάσει από το σεισμό του 1999, που προκάλεσε σοβαρές ζημιές στα εναπομείναντα οικοδομικά κατάλοιπα των οχυρών στη Φυλή και στα Αιγύσθενα Αττικής. Μέχρι πριν από λίγους μήνες τουλάχιστον, σύμφωνα με δημοσιεύματα στον ημερήσιο Τύπο, το Υπουργείο Πολιτισμού δεν είχε εντάξει την αναστήλωσή τους σε κάποιο σχετικό κοινοτικό οικονομικό πρόγραμμα, και είχαν απλώς ληφθεί τα απολύτως αναγκαία σωστικά μέτρα. Ελπίζουμε στο μέλλον να βρεθεί λύση προς τη σωστή κατεύθυνση...

Ρωμαϊκή Αγορά Θεσσαλονίκης

Τα υπόγεια νερά που εδώ και αιώνες υπάρχουν στην

περιοχή απειλούν τη Ρωμαϊκή Αγορά Θεσσαλονίκης. Η λειτουργία του αρχαιολογικού χώρου αλλά και του μουσείου του εξαρτάται από την επίλυση του προβλήματος. Ελπίζουμε τελικά οι απαραίτητες χρηματοδοτήσεις να δοθούν, ώστε να προχωρήσουν τα έργα και να ανοίξει ο χώρος τις πύλες του στο κοινό όσο γίνεται συντομότερα.

Η κοίτη του Ηριδανού

Σύμφωνα με δημοσιεύματα στον ημερήσιο Τύπο, για τον Μάρτιο είναι προγραμματισμένη η παράδοση στο κοινό του αρχαιολογικού χώρου στην Πλατεία Μοναστηρακίου, όπου θα μπορεί κανείς να θαυμάσει την εγκιβωτισμένη κοίτη του ποταμού Ηριδανού – έργο του 2ου αι. μ.Χ., οπότε ο ποταμός μετατράπηκε ουσιαστικά σε υπόνομο, καλυπτόμενος με πλίνθινη καμάρα.

Γεωλογικό πάρκο στη Δυτική Μακεδονία

Στο Μικρόβαλτο του Δήμου Καμβουνίων Κοζάνης θα αξιοποιηθεί ο γεωλογικός σχηματισμός των «Μπουχαριών» (καμινάδες), ο οποίος έχει ηλικία 70.000 ετών. Οι περίπου 20 γεωμορφές, ύψους από 3 έως 6 μέτρα, οι οποίες οφείλονται στη διάβρωση του εδάφους, βρίσκονται διάσπαρτες σε χαράδρες και ρεματιές, που και αυτές έχουν διαβρωθεί, σχηματίζοντας χωμάτινους σταλαγμίτες.

Μουσείο με έργα του Λυσίππου

Στο Κιάτο Κορινθίας, σε παλιά σταφιδαποθήκη, θα εγκαινιαστεί, μέχρι το τέλος του 2007, μουσείο που θα φιλοξενήσει πάνω από 25 εκμαγεία έργων του Λυσίππου.

Ο τύμβος του Σοφοκλή

Το μνημείο βρίσκεται στη θέση Παναγίτσα Βαρυμπόμπης και πρόσφατα κηρύχθηκε αρχαιολογικός

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

χώρος. Το Υπουργείο Πολιτισμού σχεδιάζει να τον αξιοποιήσει, καθιστώντας τον επισκέψιμο και από σχολεία στο πλαίσιο εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Πάτμος

Τον περασμένο Αύγουστο ανακηρύχθηκε Μνημείο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO το νησί της Πάτμου. Το γεγονός γιορτάστηκε με διήμερες εκδηλώσεις που οργάνωσαν η 4η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, η Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου και ο Δήμος Πάτμου.

Η απάτη πουλάει

Κίβδηλα τέχνηρα από το Ιράκ και το Αφγανιστάν πωλούνται από μέλη της Αλ Κάιντα, σε τιμές που φτάνουν τις 3.000 στερλίνες, προκειμένου να χρηματοδοτηθούν τρομοκρατικές οργανώσεις στη Μέση Ανατολή, ανακοίνωσε η Σκότλαντ Γιαντ του Λονδίνου.

SOS για τις Δημοτικές Βιβλιοθήκες

Σήμα κινδύνου εκπέμπουν 28 Δημοτικές Βιβλιοθήκες σε όλη την Ελλάδα, αφού απειλούνται με οριστικό κλείσιμο για οικονομικούς λόγους. Να σημειώσουμε ότι πρόκειται για βιβλιοθήκες που απευθύνονται κυρίως σε παιδιά, οργανώνοντας παράλληλα εκπαιδευτικά προγράμματα. Το παρήγορο είναι ότι μερικές από αυτές έχουν βρει χορηγούς, που θα τους εξασφαλίσουν τη λειτουργία στο άμεσο μέλλον. Α.Μ.

Arkeotek

Πρόκειται για το νέο ηλεκτρονικό επιστημονικό περιοδικό που αφορά στην Αρχαιολογία των Τεχνικών. Η γραφή των κειμένων προτείνει ένα νέο εκδοτικό πρότυπο που επιτρέπει την πρόσβαση στο αναλυτικό σχήμα, στη δημοσίευση των δεδομένων της έρευνας και

στη δημιουργία βάσεων γνώσεων. Αξίζει να το γνωρίσετε, επισκεπτόμενοι τον δικτυακό τόπο www.thearkeotekjournal.org.

Μουσειοσκευή

«Το Δωδεκάθεο. Μυθολογία και Τέχνη» είναι ο τίτλος της νέας αυτής εκπαιδευτικής μουσειοσκευής, που αποτελεί τον καρπό δεκαετούς εργασίας και μελέτης επί του θέματος, όπως δήλωσε η κ. Κορνηλία Χατζηασλάνη, προϊσταμένη του Τομέα Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης. Έτσι δάσκαλοι και μαθητές έχουν πια στα χέρια τους ένα εξαιρετικό υλικό για τους δώδεκα θεούς του Ολύμπου, που γνωρίζουν εδώ σε όλο το μεγαλείο τους, μέσα από τους αρχαίους ελληνικούς μύθους, τις παραστάσεις τους στην περίφημη ανατολική ζωφόρο του Παρθενώνα, αλλά και πλήθος έργων τέχνης που φιλοξενούν ελληνικά και ξένα μουσεία.

Ημερολόγιο 2007

Φωτογραφίες της Nelly's, από το φωτογραφικό αρχείο του Μουσείου Μπενάκη, κοσμούν τις σελίδες του ημερολογίου του Συλλόγου Εθνικής Τράπεζας (Nelly's, Σώμα και Χορός), ενώ το Ημερολόγιο της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτισμικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού είναι αφιερωμένο στην 30ή επέτειο από την αποκάλυψη των βασιλικών τάφων της Βεργίνας από τον καθηγητή Μανόλη Ανδρόνικο, το 1977. Έργα και προσχέδια, εξάλλου, του ζωγράφου Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα, εμπνευσμένα από την ελληνική μυθολογία, περιέχονται στο ημερολόγιο της νέας χρονιάς της ΑΓΕΤ Ηρακλής. Τα έργα προέρχονται από τη συλλογή της Εταιρείας και του Μουσείου Μπενάκη. Τέλος, το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης εξέδωσε φέτος, αντί ευχών, μια μικρή αλλά

δυσεύρετη μελέτη· πρόκειται για ένα βιογραφικό κείμενο για τον σπουδαίο νορβηγό συγγραφέα Ερρίκο Ίψεν, γραμμένο από τον Γεώργιο Βιζυηνό και δημοσιευμένο για πρώτη φορά στην *Εικονογραφημένη Εστία* του πρώτου εξαμήνου του 1892.

Η Αρχαιολογική Εταιρεία 170 ετών

Με Δημόσια Συνεδρία και ομιλία του γραμματέα της και ακαδημαϊκού Βασιλείου Πετράκου, καθώς και με την έκθεση «Η Αρχαιολογική Εταιρεία στις Κυκλάδες, 1872-1910. Πρώτες έρευνες», γιορτάστηκαν τα 170 χρόνια της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, αυτού του σημαντικού, για τα αρχαιολογικά πράγματα, Ιδρύματος της Ελλάδας.

Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή

Ο διευθυντής της Σχολής Emanuele Greco παρουσίασε το έργο της κατά το περασμένο έτος (αίθουσα διαλέξεων της Ιταλικής Αρχαιολογικής Σχολής, 7.12.2006), ενώ στην ίδια εκδήλωση μίλησε και ο καθηγητής Piero Giovanni Guzzo για τα παλιά και τα νεότερα ευρήματα αργυροχοΐας στην Πομπηία.

Αφιέρωματα από το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης

Ο μήνας Φεβρουάριος ήταν αφιερωμένος από το ΜΙΕΤ στις βυζαντινές σπουδές. Σε ειδικά διαμορφωμένους πάγκους του βιβλιοπωλείου του Ιδρύματος οι επισκέπτες-αναγνώστες είχαν τη δυνατότητα να αναζητήσουν ό,τι τους ενδιέφερε σε σχέση με τη βυζαντινή περίοδο. Στο εξής, στις προθέσεις του ΜΙΕΤ είναι η οργάνωση αφιερωμάτων σε διάφορες θεματικές ενότητες, και φιλοδοξία να δημιουργεί το ίδιο το Ίδρυμα επικαιρότητα. Οι άνθρωποι που ασχολούνται με τη δημιουργία ενός βιβλίου, όπως οι εκδότες, οι επιμελητές και οι καλλιτέχνες,

θα αποτελέσουν στο άμεσο μέλλον το αντικείμενο ενός από τα επόμενα αφιερώματα του ΜΙΕΤ. Α.Μ.

Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Σειρά εκδηλώσεων (ομιλίες, εκπαιδευτικά προγράμματα, σεμινάρια, συναυλίες κ.λπ.) οργάνωσε το δίμηνο Φεβρουαρίου-Μαρτίου 2007 το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης, που άνοιξε και πάλι πριν λίγο καιρό για το κοινό. Για πληροφορίες σχετικά και με μελλοντικές πιθανώς εκδηλώσεις μπορείτε να απευθύνεστε στο τηλ. 2310-830538 (Εσθήρ Σολομών - εσωτ. 112, Αγνή Αποστολίδου - εσωτ. 107).

Επιγραφικό Εργαστήριο

Στο Επιγραφικό Μουσείο πραγματοποιήθηκε τους μήνες Νοέμβριο-Ιανουάριο σειρά επιστημονικών συναντήσεων με τίτλο «Επιγραφικό Εργαστήριο». Στις συναντήσεις αυτές, που εγκαινιάστηκαν με πρωτοβουλία του Επιγραφικού Μουσείου, σε συνεργασία με την Ελληνική Επιγραφική Εταιρεία, θα παρουσιάζεται με τη μορφή ατύπου εισηγήσεως επιγραφή ή μικρή ενότητα επιγραφών των οποίων η μελέτη έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ή παρουσιάζει προβλήματα, και θα ακολουθεί συζήτηση μεταξύ των παρισταμένων. Λόγω περιορισμένου χώρου, οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να τηλεφωνούν και να δηλώνουν το όνομά τους τουλάχιστον μια εβδομάδα πριν από κάθε συνάντηση (υπεύθυνη αρχαιολόγος: Ε. Ζαββού, τηλ. 210 8217637, e-mail: protocol@ema.culture.gr).

Θρησκεία και ελληνική τραγωδία

Πρόκειται για το θέμα του δεύτερου διεθνούς δίγλωσσου σεμιναρίου που οργάνωνει το Ολυμπιακό Κέντρο Φιλοσοφίας και

Παιδείας, στον Πύργο και την Αρχαία Ολυμπία, την περίοδο 4-7 Αυγούστου 2007. Για πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα και τις εγγραφές, τηλ./fax: 210-8029313, e-mail: lbargel@cc.uoa.gr.

Graffiti

Το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006, στο πλαίσιο του προγράμματος «Καποδίστριας» του Πανεπιστημίου Αθηνών, πραγματοποιήθηκε από μεταπτυχιακού φοιτητές ιστορίας της Τέχνης και με επιστημονικό υπεύθυνο τον καθηγητή Νίκο Ζία έρευνα με τίτλο: «Graffiti, αισθητική και κοινωνιολογική έρευνα των επιτοιχίων ζωγραφικών παραστάσεων και επιγραφών στην Ελλάδα». Η εργασία, που αφορούσε στην καταγραφή και τεκμηρίωση έργων graffiti στη χώρα μας, απέδωσε έναν μεγάλο όγκο θεωρητικών κειμένων και φωτογραφικού υλικού και προσέφερε μια αναλυτική μέθοδο στιλιστικής παρουσίασης του φαινομένου. Τόπος διεξαγωγής της έρευνας υπήρξαν τα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας, η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη. Η μεγάλη συλλογή φωτογραφιών που προέκυψε, ταξινομήθηκε στιλιστικά σύμφωνα με τεχνολογικά κριτήρια, προκειμένου να διαφανούν οι παραλληλίες αλλά και οι ετερότητες του ελληνικού graffiti σε σχέση με τη διεθνή σκηνή. Έτσι, καταβλήθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια να παρουσιαστούν και να τεκμηριωθούν βιβλιογραφικά τα διάφορα στιλ της καλλιτεχνικής αυτής έκφρασης, αλλά και να καταγραφούν και να διασωθούν ορισμένα έργα, καθώς το graffiti διακρίνεται για τον εφήμερο χαρακτήρα του. Στα κείμενα της εργασίας έγινε αναδρομή στην παγκόσμια και την εγχώρια ιστορία του κινήματος, διερευνήθηκαν τα διάφορα στιλ, η εικονογραφία και οι τεχνικές του, οι χώροι δράσης

των καλλιτεχνών graffiti (writers), καθώς και η σχέση του φαινομένου με τον δημόσιο αστικό χώρο, την έννοια του βανδαλισμού και τη διαφήμιση. Από τα κείμενα προέκυψαν ενδιαφέροντα συμπεράσματα σχετικά με τα κίνητρα και τις προϋποθέσεις σύμφωνα με τις οποίες προχωρούν στην εικαστική τους έκφραση οι writers. Ιδιαίτερα σημαντικές αποδεικνύονται και ορισμένες διαφοροποιήσεις των δύο κοινοτήτων graffiti, σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, που έφερε στο προσκήνιο η έρευνα. Η μελέτη συνοδεύτηκε από εκτεταμένο γλωσσάριο της καλλιτεχνικής αυτής έκφρασης, καθώς και από χαρτογραφική αποτύπωση του φαινομένου σύμφωνα με δείκτες συχνότητας, ώστε να τεθεί η καταγραφή σε ποσοστιαία βάση και να επιτραπεί η εξαγωγή περαιτέρω κοινωνιολογικών συμπερασμάτων. Το ερευνητικό αυτό υλικό, μοναδικό έως σήμερα για την αποσαφήνιση της εικόνας της ελληνικής σκηνής του graffiti, πρόκειται να δημοσιευτεί με τη μορφή λευκώματος στο πλαίσιο του ίδιου ερευνητικού προγράμματος.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Πρόσωπα και πράγματα

Πρόκειται για τον τίτλο έκθεσης που εγκαινιάστηκε από τον Πολιτισμικό Οργανισμό του Δήμου Αθηναίων στο Κέντρο Λαϊκής Τέχνης και Παράδοσης (Αγγελικής Χατζημιχάλη 6, Πλάκα) τον περασμένο Δεκέμβριο και θα είναι ανοιχτή στο κοινό έως και τον Σεπτέμβριο 2007. Με αφορμή τη δωρεά συλλογής αντικειμένων λαογραφικού ενδιαφέροντος αλλά και συναισθηματικής αξίας –καθώς αποτελούν οικογενειακά κειμήλια– του Δημήτρη Μήτση, η έκθεση οργανώθηκε με βάση έναν άξονα ανθρωποκεντρικό. Η

έμφαση δεν δίνεται δηλαδή στα πράγματα αυτά καθαυτά αλλά στις ιστορίες που διηγούνται για τα πρόσωπα στα οποία ανήκαν κάποτε. Στόχος είναι η πρόκληση συναισθημάτων στον επισκέπτη, τα οποία θα βιώνει με όλες του τις αισθήσεις. Σημειώνουμε ότι η έκθεση είναι προσβάσιμη και σε άτομα με απώλεια όρασης.

Η ελληνική χλωρίδα στην αρχαιότητα

Η πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση φωτογραφιών του Έλμουτ Μπάουμαν «Floramythologica» έλαβε χώρα (έως και τις 25 Φεβρουαρίου 2007) στο Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας-Κέντρο Γαία, υπογραμμίζοντας το ενδιαφέρον της σύγχρονης Ελλάδας να επαναπροσδιορίσει τις συντεταγμένες της σχέσης της με τη Φύση.

Πηλός και χρώμα

Στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο εγκαινιάστηκε τον περασμένο Δεκέμβριο η περιοδική έκθεση με τίτλο «Πηλός & Χρώμα... Ευρωπαϊκή πορσελάνη Συλλογής Ι. και Δ. Πασσά. Νεώτερη κεραμική του ελλαδικού χώρου». Στόχος της έκθεσης ήταν να παρουσιάσει την παράλληλη διαδρομή της κεραμικής σε δύο διαφορετικούς πολιτισμικούς χώρους, τον ελλαδικό και τον ευρωπαϊκό, από τα μέσα του 15ου μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα (διάρκεια: 22.12.2006-17.2.2007).

Μύθοι και αρχέτυπα στη Μεσόγειο

Αξιόλογα έργα κορυφαίων ιταλών καλλιτεχνών του 20ού αιώνα περιέλαβε η έκθεση αυτή, το μεγαλύτερο τμήμα της οποίας φιλοξενήθηκε στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο. Μέρος της έκθεσης παρουσιάστηκε και στο Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο (διάρκεια: 5.12.2006-25.2.2007).

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

4ο Διεθνές Συμπόσιο Θρακικών Σπουδών

«Βυζαντινή Θράκη: μαρτυρίες και κατάλοιπα» είναι το θέμα του εν λόγω συμποσίου, στο πλαίσιο του οποίου οργανώνεται και έκθεση με θέμα «Υστεροβυζαντινή εφυαλωμένη κεραμική από τη Θράκη» στο Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής (18-22 Απριλίου 2007, εναρκτήρια συνεδρία: Αμφιθέατρο Ιδρύματος Παπανικολάου, λοιπές συνεδρίες: Αίθουσα Ομιλών του Μορφωτικού Ομίλου Κομοτηνής). Η γραμματεία του θα λειτουργεί από το πρωί της 18ης Απριλίου, τηλ.: 25310-25975, fax: 25310-37145.

Θρησκεία και επιστήμη

Αυτός είναι ο τίτλος του 18ου Διεθνούς Συμποσίου Φιλοσοφίας, η οργάνωση του οποίου έχει προγραμματιστεί από το Ολυμπιακό Κέντρο Φιλοσοφίας και Παιδείας για την περίοδο από τις 30 Ιουλίου έως και τις 4 Αυγούστου 2007. Για περισσότερες πληροφορίες, καθώς και για την εγγραφή σας (λήξη υποβολής αιτήσεων: 15 Μαΐου 2007), μπορείτε να επικοινωνήσετε με τον καθηγητή Λ. Μπαρτζελιώτη, τηλ. & fax: 210-8029313, e-mail: lbargel@cc.uoa.gr.

Ζ' Συνάντηση Βυζαντινολόγων

Το Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης ανέλαβε τη διοργάνωση της Ζ' Συνάντησης Βυζαντινολόγων Ελλάδος και Κύπρου, η οποία έχει προγραμματιστεί για το τετράημερο 20-23 Σεπτεμβρίου 2007. Στο πρόγραμμα της συνάντησης περιλαμβάνεται το ειδικό θεωρητικό θέμα «Παράδοση και ανανέωση στο Βυζάντιο», στρογγυλές τράπεζες με εισηγήσεις προσκεκλημένων, ελεύθερες ανακοινώσεις αλλά

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

και ανακοινώσεις ερευνητικών προγραμμάτων. Η ημερομηνία υποβολής των αιτήσεων για συμμετοχή με ανακοίνωση ή απλώς για παρακολούθηση των εργασιών έληξε, σύμφωνα με την α' εγκύκλιο, στις 15 Μαρτίου 2007. Για πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνείτε με την κ. Μαρία Τζιατζή-Παπαγιάννη στο τηλ. 25310-39923 (Τετάρτη και Πέμπτη 12:00-15:00) ή στο e-mail gpapagia@helit.duth.gr.

Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών

Δύο συνέδρια οργανώνονται στην Αίθουσα Cotsen της Σχολής προσεχώς: «Αθηναίοι αγγειοπλάστες και αγγειογράφοι II» (28-30 Μαρτίου 2007) και «Μισός αιώνας στον Ισθμό: ένα συνέδριο για τον εορτασμό της άνω των πενήντα ετών ανασκαφής και έρευνας στον Ισθμό της Κορίνθου» (15-17 Ιουνίου 2007).

Αγορές και πανηγύρεις

Αυτό θα είναι το θέμα του ΙΗ' Συμποσίου Ιστορίας και Τέχνης του Μονεμβασιώτικου Ομίλου (Μονεμβασιά, 7-9 Ιουλίου 2007). Για σχετικές πληροφορίες μπορείτε να επισκεφθείτε τον δικτυακό τόπο www.monemvasiotikosomilos.gr.

Ελληνικός πολιτισμός χωρίς σύνορα

«Πανοραμική» ήταν η παρουσίαση του ελληνικού πολιτισμού –που στο παρελθόν άνηψε και άφησε έντονο το αποτύπωμά του σε τόσα μέρη στον κόσμο– στην ημερίδα που διοργάνωσε η Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, με θέμα «Ελληνικός Πολιτισμός Χωρίς Σύνορα» (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, 1.2.2007). Οι ομιλητές αναφέρθηκαν σε πλήθος μνημείων του ελληνικού πολιτισμού σε χώρες όπως η Αίγυπτος, η Συρία, η Ιορδανία, το Τουρκμενιστάν, το Αφγανιστάν, το Κουβέιτ, στα ιωνικά κέντρα της Μικράς Ασίας, στη Ρωσία, αλλά και

στην Ευρώπη, σε χώρες όπως η Ιταλία και η Βουλγαρία. Α.Μ.

Περιβαλλοντική Αρχαιολογία

Με υπότιτλο «Έρευνα και ψηφιακή ανασύσταση του παλαιοπεριβάλλοντος της Ελλάδος» πραγματοποιήθηκε η όγδοη στη σειρά Ημερίδα Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας, στο κτίριο της Ελληνικής Εταιρείας στις 24 Ιανουαρίου 2007.

Χορηγία και πολιτισμός

«Χορηγία και Πολιτισμός. Η πρόκληση της χρηματοδότησης των τεχνών» ήταν το επίκαιρο θέμα που απασχόλησε τους συμμετέχοντες σε ημερίδα που διοργανώθηκε από το περιοδικό *Highlights* και το Κέντρο Πολιτικής Έρευνας και Επικοινωνίας (Μουσείο Μπενάκη, Κτίριο οδού Πειραιώς, 11.12.2006).

Εικόνες: έρευνα, συντήρηση και θέματα δεοντολογίας

Το παραπάνω θέμα αποτέλεσε τον κεντρικό άξονα του διεθνούς συνεδρίου που οργανώθηκε από το Ελληνικό Τμήμα του ICOM και το Μουσείο Μπενάκη (Κτίριο οδού Πειραιώς, 4-7 Δεκεμβρίου 2006). Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου οι συμμετέχοντες είχαν στη διάθεσή τους το βιβλίο περιλήψεων των εισηγήσεων, ενώ παράλληλα διοργανώθηκε και έκθεση με τίτλο «Διάγνωση έργων τέχνης. Μουσειολογικός εξοπλισμός και υλικά συντήρησης» (Κτίριο οδού Πειραιώς Μουσείου Μπενάκη, 3-7 Δεκεμβρίου 2006).

Στη μνήμη του Θ. Σκουλικίδη

Από την Ένωση Φίλων της Ακροπόλεως διοργανώθηκε ενδιαφέρουσα ημερίδα αφιερωμένη στη μνήμη του Θεόδωρου Σκουλικίδη (1925-2005), ελάχιστος φόρος τιμής σε έναν άνθρωπο με σημαντικό επιστημονικό έργο, που πρωτοστάτησε επί σειρά ετών στις έρευνες για

τη συντήρηση των μνημείων της Ακρόπολης (Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως, 25.11.2006).

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Κλαζομενές

Διεξοδική αναφορά στις νεκροπόλεις αλλά και στα οικιστικά κατάλοιπα που έχουν έρθει στο φως στις Κλαζομενές περιέλαβε στην ομιλία της, με θέμα «Κλαζομενές: η ιστορία της πόλης και των ανασκαφών, από τον Γεώργιο Οικονόμο (1921-1922) στις ανασκαφές του Πανεπιστημίου της Σμύρνης», η αρχαιολόγος Μαρία Χριστίνα Τζάννες, στις 29.1.2007 στην Αρχαιολογική Εταιρεία. Η ομιλήτρια επικέντρωσε το ενδιαφέρον της στην οργάνωση των νεκροταφείων κατά τα αρχαϊκά και γεωμετρικά χρόνια, καθώς οι Κλαζομενές, όπως επισήμανε, παρέχουν πλούσια στοιχεία για την εποχή σε αντίθεση με άλλα κέντρα της Ιωνίας. Α.Μ.

Τα 170 χρόνια της Αρχαιολογικής Εταιρείας

Αυτό ήταν το θέμα της διάλεξης που έδωσε ο ακαδημαϊκός Βασίλειος Πετράκος στη μεγάλη αίθουσα της Αρχαιολογικής Εταιρείας στις 23.1.2007. Ο ομιλητής παρουσίασε την πορεία της Εταιρείας στη διάρκεια των ετών που πέρασαν από την ίδρυσή της, αναφέρθηκε εκτενώς στους ιδρυτές της, οι οποίοι, όπως τόνισε δεν είχαν τίποτα κοινό μεταξύ τους παρά μόνο την επιθυμία για τη διάσωση των προγονικών μνημείων, και προέβη σε αξιολογικές κρίσεις για το έργο της εταιρείας στο πλαίσιο της πολυκύμαντης ιστορίας της. Α.Μ.

Ηφαίστειο Θήρας

Πολύ ενδιαφέρουσα η ομιλία του καθηγητή Χρ. Ντούμα στην Αρχαιολογική Εταιρεία,

στις 11.1.2007, εστίασε στο ηφαίστειο της Θήρας και τον τρόπο με τον οποίο η δραστηριότητά του, εκτός από καταστροφές, πρόσφερε στους αρχαίους κατοίκους του νησιού πολύτιμο υλικό για τη δημιουργία μύθων, προλήψεων ή δεισιδαιμονιών, για την επίτευξη θαυμαστών τεχνολογικών επιτευγμάτων, για την ανάπτυξη του πολιτισμού τους γενικότερα.

Αιγυπτιακές αρχαιότητες

Το θέμα της διάλεξης που έδωσε η αιγυπτιολόγος Αμάντα-Αλίκη Μαραβέλια στο Ινστιτούτο της Δανίας, στις 15.12.2006, αποτέλεσαν οι αιγυπτιακές αρχαιότητες του Μουσείου Μπενάκη και του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου της Αθήνας. Η ομιλήτρια παρουσίασε ένα προς ένα, με τη βοήθεια προβολής διαφανειών και με λεπτομερείς επεξηγήσεις, τα πιο σημαντικά δείγματα της αιγυπτιακής τέχνης, που βρίσκονται στη δικαιοδοσία των δύο μουσείων. Α.Μ.

Μαργιανή και Βακτριανή

«Μαργιανή και Βακτριανή: 50 χρόνια ανασκαφικών ερευνών στο Τουρκμενιστάν και στο Αφγανιστάν» ήταν το θέμα της διάλεξης που έδωσε ο αρχαιολόγος Βίκτωρ Σαριγιανίδης στο Μουσείο Μπενάκη στις 13.12.2006. Ο ομιλητής αναφέρθηκε διεξοδικά στις ανασκαφές που πραγματοποιεί ο ίδιος τις τελευταίες δεκαετίες στην έρημο του Kara Kum στο Τουρκμενιστάν, εστιάζοντας το ενδιαφέρον του στο ανακτορικό συγκρότημα της 3ης χιλιετίας π.Χ. και στα πλούσια ευρήματα που έφερε στο φως η ανασκαφή του. Ειδική αναφορά έκανε επίσης στην αποκάλυψη έξι βασιλικών τάφων του 1ου αι. μ.Χ. στο βόρειο Αφγανιστάν, όπου η σκαπάνη ανέδειξε περισσότερα από 20.000 χρυσά και ασημένια αντικείμενα. Α.Μ.

Μυκηναϊκή τεχνολογία

Η μυκηναϊκή τεχνολογία όπως την εικάζουμε από τα ομηρικά έπη, αλλά και όπως προκύπτει από τα αρχαιολογικά ευρήματα, ήταν το αντικείμενο της ομιλίας του Θ.Π. Τάσιου –στις 20.11.2006 στο Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας– στο πλαίσιο των εκδηλώσεων της Εταιρείας Μελέτης Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας. Ο ομιλητής, με γλαφυρό λόγο, αναφέρθηκε διεξοδικά και με εξειδικεύσεις κατά περίπτωση στον τρόπο κατασκευής των τεχνικών έργων, δίνοντας έμφαση στα υδραυλικά έργα. Α.Μ.

Ιθάκη

Ο συγγραφέας του βιβλίου *Έκθεση Συνοπτική περί Ομηρικής Ιθάκης* Χρήστος Τζάκος μίλησε στις 15 Ιανουαρίου 2007, στο Μέγαρο Μακεδονία Tsakos Shipping S.A. (Λεωφ. Συγγρού 367), παρουσιάζοντας τα δεδομένα διά των οποίων η σημερινή Ιθάκη ταυτίζεται με την ομηρική.

BIBLIA

Αρχαιοκαπηλία και εμπόριο αρχαιοτήτων

Ανδρέας Αποστολίδης εκδ. Άγρα, Αθήνα 2006

Πολύ ενδιαφέρουσα η μελέτη αυτή, σκιαγραφεί ένα επίκαιρο θέμα. Ο Α. Αποστολίδης, σκηνοθέτης ντοκιμαντέρ έρευνας και συγγραφέας αστυνομικών μυθιστορημάτων, συνδυάζει εδώ αποκαλυπτικές προσωπικές αφηγήσεις και ιστορίες, άγνωστα ντοκουμέντα και αρχεία.

Αναλύοντας συγκλονιστικές υποθέσεις αρχαιοκαπηλίας, κρατά σίγουρα αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Σφραγίσματα με παραστάσεις ανθρώπινων μορφών

Ευαγγελία Τσαγκαράκη εκδ. Κρητική Εστία, Χανιά 2006

Τον 11ο τόμο της περιοδικής έκδοσης *Κρητική Εστία* της

Ιστορικής, Λαογραφικής και Αρχαιολογικής Εταιρείας Κρήτης αποτελεί η διατριβή της αρχαιολόγου Ευαγγελίας Τσαγκαράκη.

Εμπεριστατωμένη μελέτη, που δίνει μια πλήρη και σφαιρική εικόνα του θέματος το οποίο πραγματεύεται, προσπαθώντας να συμβάλει με τρόπο ουσιαστικό στη μελέτη του διοικητικού συστήματος της νεοανακτορικής Κρήτης, όπως δηλώνεται χαρακτηριστικά στον υπότιτλο. Τα πλήηνα σφραγίσματα με τις παραστάσεις ανθρώπινων μορφών προέρχονται από οκτώ θέσεις, διαφορετικού οικιστικού χαρακτήρα: επαύλεις, αγροικίες, οικίες πόλεων, ανάκτορα.

Πρόσωπα και άλλα κύρια ονόματα

Αμαλία Μεγαπάνου εκδ. Μουσείο Μπενάκη-Έναστρον Εκδόσεις, Αθήνα 2006

Μια πραγματικά εξαιρετική εργασία της συγγραφέως σε μια προσεγμένη έκδοση-σημείο αναφοράς, που έρχεται να καλύψει με τον καλύτερο τρόπο ένα δυσαναπλήρωτο κενό στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Άγγελος Δεληβορριάς στον πρόλόγο του. Μια «Προσωπογραφία» ουσιαστικά, «με τα βιογραφικά στοιχεία όσων σημάδεψαν τον Μύθο, τη Σκέψη και την Ιστορία του ελληνικού παρελθόντος».

Γνωμικά και παροιμίες των αρχαίων Ελλήνων

Χαράλαμπος Μπάλτας εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2007

Μια επιλογή γνωμικών και παροιμιών, ανθολογημένων με κριτήριο τη συντομία και την κομψότητα της έκφρασης και γνώμονα τη λειτουργικότητά τους και τη δυνατότητα άμεσης μετάδοσης του μηνύματός

τους. Στην ύλη του βιβλίου περιλαμβάνονται και σύντομα βιογραφικά σημειώματα των ανθολογημένων συγγραφέων, καθώς και αλφαβητικό ευρετήριο ενοσιών.

Ιστορία της Αρχαίας Σπάρτης

Σαράντος Ι. Καργάκος εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2006

Πρόκειται για δίτομο έργο που επιχειρεί να συνθέσει την ιστορία της Σπάρτης από την προδωρική περίοδο έως τον Ελληνοπερσικό πόλεμο και από τον Πελοποννησιακό πόλεμο έως τα τέλη του 4ου αιώνα μ.Χ. Ο συγγραφέας αξιοποιεί όλες τις μαρτυρίες των αρχαίων συγγραφέων, τις οποίες παραθέτει αυτούσιες με παράλληλη δική του μετάφραση. Α.Μ.

Thermopylae: The Battle that Changed the World

Paul Cartledge εκδ. Pan Macmillan, London 2006

Στο τελευταίο του βιβλίο, που σύντομα θα μεταφραστεί και στα ελληνικά, ο Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας του Πανεπιστημίου του Cambridge, γνωστός από τις μελέτες του για την αρχαία Σπάρτη, παρουσιάζει τη μάχη των Θερμοπυλών, με σκοπό να αναδείξει την αποφασιστικής σημασίας συμβολή των Σπαρτιατών στους Ελληνοπερσικούς πολέμους. Οι Θερμοπύλες αντιμετωπίζονται όχι απλώς ως ήττα ή μια «επιχείρηση αυτοκτονίας των 300», αλλά ως μια ηθική νίκη, που κατέδειξε την αξία της σπαρτιατικής και εν γένει της ελληνικής ελευθερίας. Τονίζοντας ιδιαίτερα την ηρωδότηα αναφορά ότι οι 300 του Λεωνίδα είχαν ειδικά επιλεγεί μεταξύ αυτών που είχαν γιους, ώστε να εξασφαλίσουν τη συνέχεια του γένους, υπογραμμίζει την

παραδειγματική αξία της αυτοθυσίας των Σπαρτιατών, που απαθανάτισε με το περίφημο επίγραμμα του ο Σιμωνίδης «Ψ ξείν, ἀγγέλιν Λακεδαιμονίσις ὅτι τῆδε κείμεθα τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι».

Παρακολουθώντας την απήχηση της μάχης, όπως επιβίωσε ως τη σύγχρονη εποχή, ο συγγραφέας αποκαλύπτει την ηθική δέσμευση των Σπαρτιατών στο «νόμο», στην «ελευθερία» και στον «καλό θάνατο» ως μια από τις ρίζες της ταυτότητας του σημερινού πολιτισμού. Μακριά από τα ιδεολογικά στερεότυπα του «καλού Έλληνα» και του «κακού Πέρση», ο συγγραφέας τοποθετεί την ιστορική μάχη μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της πολιτισμικής σύγκρουσης Ανατολής και Δύσης, με τακτικές αναφορές στη σύγχρονη πραγματικότητα, σε μια καιρία χρονικά στιγμής, όπου η πολυαναμενόμενη –κατά τα χολιγουντιανά ψηφιακά πρότυπα– ταινία «Οι 300» ανανεώνει το ενδιαφέρον ειδικών και μη για τη μάχη των Θερμοπυλών.

Αντίοπη Αργυρίου-Κασμερίδη

Οι βιβλιοθήκες στον αρχαίο κόσμο

Lionel Casson εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2006

Από την αρχαία Εγγύς Ανατολή του 3000 π.Χ., την αρχαία Ελλάδα και την αρχαία Ρώμη ως τη λατινόφωνη Δύση και τη Βυζαντινή αυτοκρατορία ο συγγραφέας αφηγείται την ίδρυση και την εξέλιξη των βιβλιοθηκών. Βασιλικές, δημόσιες και ιδιωτικές παρουσιάζονται στο εν λόγω ανάγνωσμα με γλαφυρό και απλό τρόπο. Α.Μ.

Όμηρος και Τροία

Βαγγέλης Πανταζής εκδ. Καρδαμίτσα, Αθήνα 2006

Μετά την *Ομηρική Γεωγραφία*, στο νέο πόνημά του, με τον

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

υπότιτλο «Ερμηνεύοντας τα νέα ευρήματα», ο συγγραφέας μελετά φιλολογικές και ιστορικές πηγές καθώς και αρχαιολογικά ευρήματα, προκειμένου να προτείνει νέες απόψεις για τις θέσεις των μικρασιατικών μυκηναϊκών κέντρων. Μια μελέτη τεκμηριωμένη και ανατρεπτική.

Η δίκη μιας εταιρίας

Debra Hamel
εκδ. Κέδρος, Αθήνα 2006

Η συγγραφέας –η οποία διδάσκει κλασικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο του Κονέκτικατ– επιχειρεί εδώ μια ανασύσταση της ζωής της Νέαιρας, μιας από τις γνωστότερες εταιρίες της αρχαίας Ελλάδας. Παράλληλα, διατρέχοντας το νομικό σύστημα της εποχής, παρουσιάζει την πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα της κλασικής Αθήνας.

Γενέθλιον

συλλογικό έργο
εκδ. Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Αθήνα 2006

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης των 20 χρόνων λειτουργίας του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης εκδόθηκε αυτός ο επετειακός τόμος. Παρουσιάζει την πορεία του Μουσείου στη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, με εκτενή αναφορά στις εκδηλώσεις, τις εκθέσεις, τις εκδόσεις και γενικώς όλη τη δραστηριότητα που αναπτύχθηκε από τους συντελεστές του Μουσείου. Α.Μ.

Η καθημερινή ζωή στην Αλεξάνδρεια 331-30 π.Χ.

Pascalie Ballet
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2006

Δεύτερη έκδοση ενός έργου που ανήκει στη σειρά «Λαοί και Πολιτισμοί» και επιχειρεί να φωτίσει την καθημερινότητα μιας πόλης που αποτέλεσε στο πέρασμα των αιώνων

χωνευτήρι λαών, αλλά και ποικίλων πνευματικών και καλλιτεχνικών ρευμάτων. Η μετάφραση είναι του Σπύρου Βλοντάκη.

Εκπαιδευτικά προγράμματα Αρχαιολογικού Μουσείου Αιανής

Γεωργία Καραμήτρου-Μεντεσίδη
εκδ. Αρχαιολογικό Μουσείο Αιανής, Κοζάνη 2005

Σχετικά με τα εκπαιδευτικά προγράμματα που πραγματοποιούνται στο Μουσείο Αιανής Κοζάνης τρία ολιγοσέλιδα αλλά πολύ κατατοπιστικά έντυπα, με τους ακόλουθους τίτλους: *Αρχαία Διατροφή. Ένα ταξίδι στην τέχνη της γαστρονομίας* (βιβλίο για τον εκπαιδευτικό), *Αρχαία Διατροφή. Το ψωμί* (βιβλίο για το μαθητή), *Σχολείο και Αρχαιότητα. Εκπαιδευτικά προγράμματα Μουσείου Αιανής*.

Πολύχρωμοι θεοί

κατάλογος έκθεσης
εκδ. Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθήνα 2007

Μια συναρπαστική ξενάγηση στον χρωματιστό, γεμάτο ζωντάνια κόσμο των αρχαίων γλυπτών, από τους συντελεστές της ομότιτλης έκθεσης, που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας (30.1.2007-24.3.2007).

Αρχείον Ευβοϊκών Μελετών

συλλογικό έργο
εκδ. Εταιρεία Ευβοϊκών Σπουδών, Αθήνα 2005

Αφιερωμένος στα 70 χρόνια από την ίδρυση της Εταιρείας Ευβοϊκών Σπουδών (1934-2004), ο τόμος αυτός (ΛΕ΄, 2003-2004) περιέχει επιστημονικές εργασίες με ποικίλη θεματολογία (ιστορία, αρχαιολογία, λαογραφία κ.λπ.), με κεντρικό βέβαια άξονα το νησί της Εύβοιας. Ανάμεσά τους και η μελέτη του Δημητρίου Φαράντου

«Θαλαμοειδής μυκηναϊκός τάφος στη θέση Μπάσσαλες της Σκύρου».

Ο Μέντωρ

περιοδική έκδοση
τεύχος 80 (Οκτώβριος 2006)

Εκτός από το άρθρο του Β. Πετράκου «Αρχαιολόγοι και αρχαιότητες», σχετικά με την κατοχή αρχαιοτήτων, ακόμη και από αρχαιολόγους, τα παλαιότερα χρόνια –για παράδειγμα το διάστημα 1834-1899, οπότε ίσχυε ο χαλαρός σε θέματα κυριότητας και κατοχής αρχαίων νόμος της Αντιβασιλείας–, στο τεύχος περιέχεται και η αυτοβιογραφία του Ευθύμιου Καστόρη, καθηγητή του Εθνικού Πανεπιστημίου και επί πολλά έτη προέδρου και συμβούλου της Αρχαιολογικής Εταιρείας.

L'Archeologue

περιοδική έκδοση
τεύχος 87 (Δεκέμβριος-Ιανουάριος 2007)

Τεκμηριωμένο και πλούσια εικονογραφημένο είναι το αφιέρωμα του περιοδικού στη γυναίκα της προϊστορίας, με αφορμή προφανώς και την έκθεση με το ίδιο θέμα που οργανώθηκε στο «Mus e du Malgr -Tout» του Βελγίου και διήρκεσε έως τις 28 Ιανουαρίου 2007 (<http://users.skynet.be/cedarc>). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης και τα άρθρα των Catherine Salles και Iaroslav Lebedynsky για τις επαύλεις του Τιβερίου και τους λεγόμενους «Σκύθες της Ασίας» αντίστοιχα.

Archaeologie in Deutschland

περιοδική έκδοση
τεύχος 6 (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2006)

Εκτενές και κατατοπιστικό το αφιέρωμα του περιοδικού που δίνει στον αναγνώστη μια σφαιρική εικόνα για την ιστορία του γυαλιού ανά τους αιώνες.

Notiziario

περιοδική έκδοση
τεύχος 2, έτος V (Οκτώβριος 2006-Μάρτιος 2007)

Το τεύχος αυτό περιείχε αναφορές τόσο στο συνέδριο που πραγματοποιήθηκε με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 100 χρόνων ανασκαφών στον Πριλιά (1906-2006), όσο και σε άλλες δραστηριότητες (συνέδρια, ανασκαφές κ.λπ.) της Ιταλικής Αρχαιολογικής Σχολής της Αθήνας κατά το προηγούμενο έτος.

Akoue

περιοδική έκδοση
τεύχος 56 (Φθινόπωρο 2006)

Τα νέα της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών της Αθήνας δημοσιεύονται εδώ, με έμφαση φυσικά στις ανασκαφές, τα συνέδρια και τις λοιπές εκδηλώσεις που κατά καιρούς οργανώνονται. Χαρακτηριστικά σημειώνεται επίσης ο μακροχρόνιος δανεισμός από τη Σχολή στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης ενός σπάνιου κυκλαδικού ειδωλίου, με την ονομασία «ατενίζον τα αστέρια» («Stargazer»).

Ναυπλιακά ανάλεκτα

περιοδική έκδοση
τόμος 5 (2005)

Στον ογκώδη τόμο, έκδοση του Δήμου Ναυπλιέων, περιέχονται ποικίλες εργασίες, καταμετρημένες συνολικά σε τρία μέρη. Τα θέματα των δύο πρώτων κινούνται γύρω από έναν άξονα ιστορικού-λαογραφικού χαρακτήρα, ενώ το τρίτο είναι αφιερωμένο στη λογοτεχνία.

Περίπλους

περιοδική έκδοση
τεύχος 56 (Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2006)

Συνοπτικό αλλά χρήσιμο το αφιέρωμα του περιοδικού του Ναυτικού Μουσείου Ελλάδος στο Μουσείο Ναυτικής Παράδοσης και Σπογγαλιείας

Ν. Κούταλης, το οποίο μάλιστα εγκαινιάστηκε πρόσφατα. Σημειώνουμε επίσης την αναφορά στον λεγόμενο «Φάρο του Ηρακλή» στην Ιβηρική Χερσόνησο, όπου τοποθετούνται και οι περίφημες «Στήλες του Ηρακλέους».

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Από τον κ. Τρ. Δ. Παπαζώη λάβαμε την παρακάτω επιστολή:

Μυθοπλασίες και αμφιλεγόμενες μαρτυρίες επισκιάζουν την αλήθεια για την τύχη των λειψάνων του Μ. Αλεξάνδρου

Συνεχίζοντας τις ερευνητικές μου αναζητήσεις για τον Μ. Αλέξανδρο και τους βασιλικούς τάφους της Βεργίνας, μπόρεσα να ολοκληρώσω τελευταία δυο σχετικές μελέτες οι οποίες δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμη.

1. Η πρώτη μελέτη αναφέρεται σε ορισμένες μυθοπλασίες και αμφιλεγόμενες μαρτυρίες που γράφτηκαν για τον Μ. Αλέξανδρο από μερικούς αρχαίους Έλληνες και κυρίως λατίνους ιστορικούς (Κλείταρχος, Ονησίκρατος, Σουητώνιος, ποιητής Λουκανός, Κουίντος Κούρτιος Ρούφος, Ιουστίνος, Σενέκας κ.ά.). Τα συμπεράσματα από την έρευνα αυτή μου έδωσαν τη δυνατότητα να διαχωρίσω, στο μέτρο του δυνατού, το μυθικό από το αληθινό στοιχείο της ζωής και της δράσης του Μ. Αλεξάνδρου. Η ενέργεια αυτή, μεταξύ των άλλων, είχε ως αποτέλεσμα να προκύψουν σοβαρά ιστορικά στοιχεία, που ξεδιαλύνουν τους μύθους που πλάστηκαν, αιώνες τώρα, για την φερόμενη ως επιθυμία του Μ. Αλεξάνδρου «να ταφεί στον Άμμωνα Δία στη Σίβα», «για την ανάθεση στο στρατηγό Αρριδαίο της μεταφοράς της Σορού του στον Άμμωνα», καθώς και

«για την περιπέτεια των λειψάνων του ίδιου και της οικογένειάς του».

2. Ιστορικά αποδεικτικά στοιχεία
α. Οι αρχαίοι Έλληνες βιογράφοι του Μ. Αλεξάνδρου δεν αναφέρονται σε μια τέτοια επιθυμία του «για τον τόπο της ταφής του».

Επώνυμοι πανεπιστημιακοί Έλληνες και ξένοι όπως: J. Droysen, Felix Jacoby, A. Lesky, K. Παπαρρηγόπουλος, Απ. Δασκαλάκης κ.ά. θεωρούν αδύνατο να είχε εκφράσει ο βασιλιάς την επιθυμία «να ταφεί στον Άμμωνα». Ο Αλέξανδρος από τις 10-13 Ιουνίου που εξέπνευσε, δεν μπορούσε να μιλήσει σε κανέναν γιατί είχε περιπέσει σε αφασία. Κατά τον Πλούταρχο στις «Βασιλείες Εφημερίδες» γράφτηκε ότι ήταν «άφωνος». Οι λατίνοι ιστορικοί όμως Κούρτιος Ρούφος και Ιουστίνος, που είναι οι μόνοι οι οποίοι αναφέρονται «στην επιθυμία του Αλεξάνδρου να ταφεί στον Άμμωνα Δία», καθώς και ο Διόδωρος Σικελιώτης που αναφέρεται «στη διαδικασία με την οποία θα μεταφερόταν η Σορός του στον Άμμωνα», έχουν κατά τους παραπάνω Έλληνες και ξένους ιστορικούς ως πηγή πληροφοριών για το θέμα αυτό τον αρχαίο Έλληνα ιστορικό Κλείταρχο. Ο Κλείταρχος έγραψε μεταξύ του 310-300 π.Χ. βιβλίο με τίτλο «Περί Αλεξάνδρου ιστορία». Όμως τόσο από τους Στράβωνα και Πλούταρχο, όσο και άλλους αρχαίους και νεότερους ιστορικούς, το έργο του χαρακτηρίζεται από «αναξιοπιστία, μυθοπλασία και υπερβολές» και δημιούργησε την παράδοση «volgata» με τα μυθιστορηματικά της χαρακτηριστικά.
β. Ο Αλέξανδρος, κατά τον Αρριανό και τον Πλούταρχο, επτά τουλάχιστον φορές είχε εκδηλώσει την επιθυμία του

«μετά την ολοκλήρωση των αντικειμενικών του σκοπών να επανέλθει στη Μακεδονία» και κρίνεται αδύνατο να είχε εκφράσει την επιθυμία να ταφεί σε ξένη γη.

- Κατά τους Αρριανό, Στράβωνα, Αιλιανό, Παιουσανία κ.ά. η Σορός του Μ. Αλεξάνδρου αναχώρησε το 321 π.Χ. για την ταφή του, όχι στην Αίγυπτο αλλά στις Αιγές. Στην πολυπληθή συνοδεία της περιλαμβάνονταν ο βασιλιάς Αρριδαίος και η χήρα του Αλεξάνδρου Ρωξάνη με το βρεφικής ηλικίας παιδί της.
- Στο ύψος της Δαμασκού, κατά τους ίδιους ιστορικούς κ.ά., η ένοπλη συνοδεία με τη Σορό του βασιλιά εξετράπη του προορισμού της για τη Μακεδονία και οδηγήθηκε βίαια από τον Πτολεμαίο Α΄ στην Αίγυπτο, όπου κατά τις πληροφορίες του Παιουσανία, Κουίντου Ρούφου, «Πάριου Χρονικού» κ.ά., τάφηκε αρχικά διά καύσης στη Μέμφη και όχι στην Αλεξάνδρεια.
- Ο Αρριδαίος, η Ρωξάνη και το παιδί της, κατά τον Διόδωρο Σικελιώτη, Στράβωνα κ.ά., μετά τα γεγονότα αυτά, επέστρεψαν στη Μακεδονία, όπου ο Αρριδαίος εκτελέστηκε το 317 π.Χ. από την Ολυμπιάδα στην Πέλλα, η δε Ρωξάνη με το παιδί της εκτελέστηκαν στην Αμφίπολη από τον Κάσσανδρο το 311 π.Χ.
- Η βίαια αρπαγή της Σορού του Αλεξάνδρου από τον Πτολεμαίο Α΄ ήταν επόμενο να προκαλέσει αντιδράσεις στους Μακεδόνες. Θα αποτελούσε άλλωστε μοναδική εξαίρεση στον ελλαδικό χώρο να έχει πεθάνει σε ξένη χώρα βασιλιάς και μάλιστα ένδοξος και μεγάλος όπως ήταν ο Αλέξανδρος, χωρίς να μεταφερθούν τα οστά του στον τόπο που γεννήθηκε.
- Και οι Μακεδόνες, ύστερα από δυο ανεπιτυχείς προσπάθειες για τις οποίες αναφέρονται οι Αιλιανός και ο Διόδωρος Σικελιώτης,

πέτυχαν τελικά, όπως προκύπτει από τα λείψανα και τα ευρήματα του τάφου II της Βεργίνας, να αφαιρέσουν από τη Μέμφη τα οστά του Μ. Αλεξάνδρου, μεταφέροντάς τα στη Μακεδονία. Τα πραγματικά λείψανα, όπως προκύπτει, αντικαταστάθηκαν το πιθανότερο, με ξένα, και μεταφέρθηκαν στην Αλεξάνδρεια που είδαν, αν είδαν, αργότερα ρωμαίο αυτοκράτορες.
γ. Λέμε «αν είδαν», γιατί μεταξύ των άλλων, προκύπτουν ισχυρότατα ιστορικά αποδεικτικά στοιχεία ότι στον τάφο II και III της Βεργίνας τα οστά και η ηλικία τους, τα κτερίσματα ένα προς ένα, το εξάρτημα της πανοπλίας με την εικόνα του, τα ταφικά κτίσματα και η τοιχογραφία του κυνηγιού σχετίζονται όλα με τον Μ. Αλέξανδρο, τη βασίλισσα Ρωξάνη και τον δωδεκάχρονο γιο τους Αλέξανδρο Δ΄, που επανατάφηκαν μετά το 273 π.Χ. στους τάφους αυτούς. Στους ίδιους τάφους ήταν θαμμένοι πριν από το έτος αυτό ο βασιλιάς Φίλιππος Β΄ και ο γιος του Αρριδαίος, αλλά το 274 π.Χ., κατά τους Πλούταρχο, Διόδωρο Σικελιώτη κ.ά., ο βασιλιάς της Ηπείρου Πύρρος που κατέλαβε τη Μακεδονία, εσύλησε όλους τους βασιλικούς τάφους στη Βεργίνα, διασκόρπισε τα οστά όλων των βασιλέων και τα κτερίσματα των τάφων τα αφαιρέσει. Οι τάφοι επομένως του Φιλίππου Β΄ και του γιου του Αρριδαίου δεν είχαν διασωθεί από τη σύληση και τα οστά τους δεν υπάρχουν από τότε στη Βεργίνα. Δεν βρέθηκε βέβαια κανένα αρχαίο κείμενο που να αναφέρεται στην επαναταφή του Μ. Αλεξάνδρου και της οικογένειάς του στη Βεργίνα. Από τους Αρριανό, Πλούταρχο και Στράβωνα, αναφέρεται εν τούτοις ότι αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς έγραψαν για «τον θάνατο και την ταφή του Μ. Αλεξάνδρου», αλλά όλα αυτά χάθηκαν όπως και το Ζ΄ βιβλίο

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

του Στράβωνα που αναφερόταν στη Μακεδονία. 3. Η δεύτερη μελέτη σχετίζεται με ορισμένα ευρήματα, τόσο στο λεγόμενο ανάκτορο, όσο και στους τάφους II και III της Βεργίνας, όπου οι αρχαιολόγοι μελετητές, όπως προκύπτει, άλλα από αυτά δεν τα πρόσεξαν και για κάποια άλλα δεν επιβεβαιώνεται η ερμηνεία που δόθηκε. Αρκετά όμως από τα ευρήματα αυτά, όπως το «περιλαίμιο» με την εικόνα του Μ. Αλεξάνδρου που αποτελούσε μέρος της πανοπλίας του, καθώς και κάποια ασιατικά και ελληνικά εθνικά και θρησκευτικά σύμβολα κρίνονται πολύ σοβαρά. Συνδυαζόμενα δε όλα αυτά με τα λοιπά κτερίσματα των τάφων II και III, «την τοιχογραφία του κυνηγιού», τα λείψανα και την ηλικία των τριών νεκρών, συνθέτουν μια παραστατική και πειστικότητα εικόνα, η οποία αποκαλύπτει ότι: ο Μ. Αλέξανδρος και η βασίλισσα Ρωξάνη επανατάφηκαν επί Αντίγονου Γονατά στον τάφο II της Βεργίνας ως βασιλείς της Μακεδονίας και της Ασίας, με τα εθνικά σύμβολα και τα εικονίσματα θρησκευτικής λατρείας των δυο χωρών, όπου ο Μ. Αλέξανδρος είχε ανακηρυχθεί βασιλιάς το 336 και 331 π.Χ. αντίστοιχα.

Τρ. Δ. Παπαζώης
Υποστρ. ε.α.-Ιστορικός
Ερευνητής
e-mail: papazoitd@tdpapazois.gr
website: www.tdpapazois.gr
τηλ.-fax: 2310 413419

Η κ. Σοφία Λοβέρδου μάς έστειλε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (23.11.2006) τα ακόλουθα:

Αγαπητοί φίλοι,
Μπορείτε να υπογράψετε ηλεκτρονικά για τη διάσωση και την αναστήλωση του Διόλκου στη διεύθυνση: <http://www.thepetitionsite.com/takeaction/870477005>.

Το κείμενο της έκκλησης, που

απευθύνεται στον Πρωθυπουργό, είναι στα αγγλικά ώστε να υπογραφεί και στο εξωτερικό. Παραθέτω εδώ μια μετάφρασή του: «Έκκληση για τη διάσωση και την αναστήλωση του Διόλκου.

Κύριε Πρωθυπουργέ, Ο αρχαίος Διόλκος, ένα μοναδικό μνημείο του τέλους του 7ου αι. π.Χ., που επέτρεπε στα πλοία να μεταφέρονται πάνω από τον Ισθμό της Κορίνθου κατακρημνίζεται συνεχώς μέσα στο νερό στο δυτικό άκρο της Διώρυγας. Μετά από τις ανασκαφές (1956-1962), το σημαντικό για την ιστορία της τεχνολογίας αλλά και τα ελληνικά επιτεύγματα αυτό μνημείο αφέθηκε στο έλεος της διάβρωσης από τα απόνερα των πλοίων που διέρχονται από τη Διώρυγα. Ούτε οι πλεον στοιχειώδεις σωστικές ενέργειες δεν επιχειρήθηκαν ποτέ. Επί δεκαετίες οι διάφορες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού δεν προέβησαν σε καμία πράξη για τον έλεγχο της διάβρωσης. Σαν αποτέλεσμα, σήμερα το μέτωπο της διάβρωσης έχει ξεπεράσει μεγάλο μέρος του μνημείου, αφήνοντας τον Διόλκο σε οικτρή κατάσταση – έως πραγματική καταδράση. Και η διάβρωση συνεχίζεται... Δηλώνουμε αντίθετοι προς τις νοοτροπίες και τις πρακτικές που οδηγούν στην καταστροφή της παγκόσμιας κληρονομιάς και σας ζητούμε από τη θέση σας να φροντίσετε ώστε, χωρίς περαιτέρω καθυστερήσεις και υποκρισίες, ο Διόλκος επιτέλους να διασωθεί και να αναστηλωθεί».

Η αναγνώστρια Μαρία Σταυροπούλου μάς έστειλε προς δημοσίευση την ακόλουθη επιστολή:

Μια νύξη για τα φυσικά φάρμακα

Οι άνθρωποι των σπηλαίων δεν γνώριζαν την ιατρική

επιστήμη. Όμως, στην πρώτη μαρτυρημένη ταφή, αυτή μιας αρκούδας στις Άλπεις, οι επιστήμονες που την εξέτασαν βρήκαν σημαντική συγκέντρωση γύρης, γεγονός που σημαίνει πως οι προϊστορικοί άνθρωποι είχαν τοποθετήσει ανθισμένα φυτά επάνω στην ταφή. Η εξήγηση που έδωσαν τότε οι μελετητές, ήταν πως ο προϊστορικός άνθρωπος λάτρευε την αρκούδα και πως για να την τιμήσει της πρόσφερε λουλούδια. Όλα αυτά είναι πολύ ωραία και ρομαντικά αλλά, συγκρίνοντας την ανθρώπινη συμπεριφορά με αυτή των ζώων, ίσως να οδηγηθούμε σε άλλες υποθέσεις. Όλοι ξέρουμε πως όταν η γάτα μας ή ο σκύλος μας έχουν στομαχικές διαταραχές, βγαίνουν στην αυλή, στο μπαλκόνι ή, στην καλύτερη περίπτωση, στους αγρούς και βόσκουν χορταράκια. Ξέρουν καλά και διαλέγουν ποια χόρτα θα φάνε για να θεραπευτούν. Από την πλευρά τους, τα αποδημητικά πουλιά, στούρνοι ή ψαρόνια, όταν γεννούν τα αυγά τους, τοποθετούν μέσα στη φωλιά τους διάφορα βότανα. Τα αιθέρια έλαια των βοτάνων αυτών εισχωρούν στο αυγό μέσα από το κέλυφος και ενδυναμώνουν το ανοσοποιητικό σύστημα των νεοσσών που θα γεννηθούν από αυτά τα αυγά. Τα ίδια αυτά βότανα τα χρησιμοποιεί και ο άνθρωπος για χαλάρωση, ευεξία και απολύμανση, καθώς από αιώνες είναι γνωστές ορισμένες από τις ευεργετικές τους ιδιότητες. Όμως πολλές άλλες ιδιότητες αυτών των βοτάνων έχουν πια ξεχαστεί εξαιτίας της αντικατάστασης των φυσικών φαρμάκων από τα χημικά παρασκευάσματα. Στην Αφρική, οι χιμπαντζήδες χρησιμοποιούν πάνω από τριάντα είδη

φυτών για θεραπευτικούς σκοπούς, τα ίδια φυτά μεταχειρίζονται και οι ιθαγενείς. Ακόμα, πολλοί γονείς πανικοβάλλονται όταν τα παιδάκια τους τρώνε χόμα ή ξύνουν τον τοίχο με τα δόντια τους, όπως κάνουν συχνά οι κασίκες στα αγροκτήματα, όταν χρειάζονται αλάτι ή ασβέστιο ή άλλα συστατικά. Το γεγονός αυτό μπορεί να σημαίνει ότι διαισθητικά ο άνθρωπος γνωρίζει τις ιδιότητες των φυτών και των πετρωμάτων. Η ενστικτώδης αυτή γνώση όμως μπορεί να τον παρασύρει σε κακοτοπίες γιατί το κάθε στοιχείο πρέπει να συλλέγεται με ιδιαίτερη προσοχή. Για παράδειγμα, τον τελευταίο καιρό έχει παρατηρηθεί μια γενικευμένη υστερία με τα φύλλα της ελιάς τα οποία έχουν, όπως υποστηρίζουν ορισμένοι, θεραπευτικές ιδιότητες κατά των όγκων. Άσχετα με το αν το ποτό που παρασκευάζουν είναι τόσο δραστικό ή όχι, σημειώνουμε πως η μεγαλύτερη συγκέντρωση χυμού στα φυτά παρατηρείται την άνοιξη και πως τα βλαστάρια που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για θεραπευτικούς σκοπούς πρέπει απαραίτητως να είναι απόλυτα καθαρά, να μην έχουν ραντιστεί με φυτοφάρμακα και να μη δέχονται τα αέρια από τις εξατμίσεις των αυτοκινήτων που τα μολύνουν με μόλυβδο. Κι όμως όλοι είδαμε, μέσα στον Ιανουάριο, ανθρώπους να κόβουν φύλλα ελιάς από τις διαχωριστικές λωρίδες κεντρικών δρόμων της Αθήνας, πιστεύοντας ότι με το πλύσιμο του φυτού, φεύγουν και τα δηλητήρια που έχει απορροφήσει!

Τα «Αρχαιολογικά Νέα»
επιμελείται η Κατερίνα Τσεκούρα
Αρχαιολόγος